

LISA 9 VALIKÕPPEAINE “KARJÄÄRIÕPETUS”

1. Üldalused

1.1 Õppeaine kirjeldus

Aineõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) teadvustab oma huvisid, võimeid ja oskusi, mis võimaldavad adekvaatse enesehinnangu kujunemist ning konkreetsete karjääriplaanide tegemist;
- 2) arendab oma õpioskusi, suhtlemisoskusi, koostöö-, otsustamis- ja infoga ümberkäimise oskusi;
- 3) arendab soovi ja oskust endale eesmärged seada ja nendeni jõudmiseks süsteemselt tegutseda;
- 4) kujundab soovi ja valmisolekut elukestvaks õppimiseks ja iseseisvaks karjääriotsuste tegemiseks;
- 5) tutvub erinevate ametite/elukutsetega, õppides tundma haridus- ja koolitusvõimalusi, töösuhteid reguleerivaid õigusakte ning kohalikku majanduskeskkonda.

1.2 Üldpädevuste kujundamine

Elukestva õppe pädevus

Oskus infot leida ja selekteerida, tõlgendada ning kriitilise meelega sellest õppida. Infoallikateks on raamatud, teatmeteosed ja arvutis leiduv teave. Tööturu võimaluste hetkeülevaate tegemise kõrval õpitakse tööturul toimuvat kriitiliselt analüüsima ja võimalikke muutusi ette aimama.

Loovus ja ettevõtlikkus

Püsivad töökohad asenduvad üha enam projektipõhiste ettevõtlusvormidega, erialad tekivad ja kaovad. Selles kontekstis eeldab tõhus õppimine ja õpetamine kiiret reageerimisvõimet, proaktiivset hoiakut ning loovate lahenduste leidmist. Õppijatel on võimalus harjutada iseseisvust, algatada tegevusi ning ise valida ja otsustada, milline on parim tulemus nende jaoks.

Paindlikkus ja pingetaluvus

Maailm ei ole enam etteennustatav – ei töökohtade, majandusliku turvalisuse ega ka mitte elukohtade poolest. Üha enam tuleb toime tulla väljakutsetega. Sellest tingitult harjutatakse õppeprotsessis kohanemisvõimet.

Eetilisus ja lugupidamine endast teistsuguse suhtes

Väärtuskasvatus kus esitatakse küsimusi mis mõjutavad inimese elukvaliteeti ehk kas õpilasest kasvab hooliv ja lugupidav inimene.

1.3 Lõiming

Karjääriõpetus on teiste ainevaldkondadega seotud valdkonnapädevuste kujundamise kaudu. Koostööd tehakse teiste aineõpetajatega (näiteks: ametite tundmaõppimise osas), klassijuhatajatega ning karjäärispetsialistidega. Karjääriõpe toetab lõimingut üldpädevuste (õpipädevus, suhtluspädevus, sotsiaalne pädevus) kujundamisel. Olulisel kohal on ka lõiming läbivate teemadega (näiteks väärtused ja kõlblus, kodanikualgatus ja ettevõtlikkus).

Õppeainete lõimingu võimalusi teiste ainevaldkondadega

Eesti keel ja kirjandus

- Essee kirjutamine (näiteks „Karjääri planeerimine“, „Mina 30-aastasena“)
- Ametikirjade, avalduste, CV kirjutamine

Inimeseõpetus

- Maslow vajaduste püramiid, väärtused jm)
- Rollikonfliktid
- Vastutus ja kohusetunne

Koostöö karjääriinõustajaga

- Eelistuste, võimete või isiksuse testimine
- Infoleeng
- Kutsesobivustest

- Individuaalne nõustamine
- Teemaatilised loengud
Karjäärialased üritused
- „Töövarjupäev”
- Infomessid
- Karjääripäev koolis

1.4 Füüsiline –ja õpikeskkond

Õpilastele tagatakse:

- 1) erinevad töölehed, küsimustikud;
- 2) karjääriplaneerimisalase kirjanduse kättesaadavus kooli raamatukogus;
- 3) arvuti kasutamine veebist karjääriplaneerimisalase info otsimiseks ja erinevate töökeskkondade kasutamiseks;
- 4) karjäärispetsialisti personaalne tugi, erapooletu ja usalduslik nõu vastavalt õpilase vajadustele.
- 5) “töövarjuks” olemiseks sobiva ja turvalise ametikoha valimine ning eelnev läbirääkimine.

Õppekirjandus

Põhikooli karjääriõpetuse valikaine õpetajaraamat. Kolmas kooliaste. (2011) Tallinn SA Innove

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine, põhikooli karjääriõpetuse valikaine õpetajaraamat (2010) SA Innove

Nõmm, E., Valgma, R. (2008) Õpetamisest: eesmärgist teostuseni. Eesti Vabariigisliidu Kirjastus.

Raav, E., Raudsaar, K., Väli, M., Pöld, M. Kriisa, S. Abimees Sinu tulevikuplaanide tegemisel Rajaleidja Keskus

Täiendavate töölehtede kogumik. Allikas: <http://www.rajaleidja.ee/karjaariopetuse-valikaine/>

<http://www.rajaleidja.ee/>

M.Aru, K. Lään. Millised tööd mulle sobivad? Õpiobjekt.

<http://dspace.utlib.ee/dspace/bitstream/handle/10062/15978/index.html>

Noorteportaal eurodesk

<http://www.eurodesk.ee/est/>

Eesti Töötukassa

<http://www.tootukassa.ee/>

Tööotsinguportaal

<http://hyppelaud.ej.ee/est/>

CV keskus

<http://www.cvkeskus.ee/>

Kuidas koostada CV

<http://www.kesosaleb.ee/cv-koostamine/>

Välismaale tööle ja õppima

<http://www.stardiplats.ee/>

Vabatahtlike värav

<http://www.vabatahtlikud.ee/>

Euroopa Noorteportaal

http://europa.eu/youth/studying/index_eu_et.html

Vahetusõpilaseks

<http://www.yfu.ee/vahetusopilane/>

2. Õppeaine KARJÄÄRIÕPETUS

2.1 Õppeaine kirjeldus

Aines „Karjääriõpetus“ käsitletakse teemasid, mis kujundavad õpilastes valmisolekut tööjõuturule sisenemiseks ja parema rakendatavuse saavutamiseks, iseseisva otsustamisvõime arendamiseks, erinevate elurollide täitmiseks ja elukestvaks õppeks. Karjääriõpetus võimaldab ühiskonna inimressurssi tööturul paremal viisil rakendada, viies inimeste oskused ja huvid kokku töö- ja õppimisvõimalustega. Karjääriõpetus aitab kaasa sellele, et uut põlvkonda ei piiraks stereotüüpsed soorollid, mis on mingis kultuuris ja ajaperioodil välja kujunenud üldised jagatud arusaamad naiste ning meeste olemuse kohta. Naiste ja meeste sünnipärased erinevused ei tingi seda, et nad peaksid tegema ainult teatud kindlaid töid ja õppima teatud erialasid. Ei ole kohane käsitleda eraldi meeste ja naiste tööd. Ajalooliselt traditsioonilisi ühele soole sobilikke ja iseloomulikke ameteid tänapäeval enam nendeks ei peeta.

Õppeaine koosneb kolmest osast:

1. Enesetundmine aitab kujundada enesekohaseid ja sotsiaalseid oskusi. Õpilane õpib ennast tundma. Arenevad suhtlemis- ja õpioskused. Omandatud teadmised ja oskused aitavad ennetada koolist väljalangevust.
2. Õppimisvõimaluste ja töömaailma tundmine soodustab teadlike valikute tegemist pärast põhikooli lõpetamist. Õpilane oskab märgata muutusi töömaailmas ja väärtustada elukestvaid õpet.
3. Planeerimine ja otsustamine. Õpilasel arenevad planeerimisoskus ja teadlikkus otsuste vastuvõtmisel. Kujuneb oskus kasutada karjääriinfo materjale. Õpilane tunnetab oma vastutust karjääritee kujundamisel ja elus toimetulemisel.

Karjääriõpetus keskendub õpilase isiksuse omaduste teadvustamisele ning esmaste karjäärivalikutega seostamisele. Õpilased õpivad hindama elukestva õppe tähtsust: saavad teavet erinevatest edasiõppimisvõimalustest ja oskavad seda kasutada oma plaanide elluviimisel. Õpilasi teavitatakse erinevatest tööharjutamiste võimalustest ning julgustatakse neid kasutama. Põhikooli karjääriõpetuse ainekava koosneb ühest 35tunnisest kursusest. Karjääriõpetus toetab õpilase karjääri planeerimist ja valmisolekut elukestvaks õppeks, lõimides teistes õppeainetes omandatud teadmised.

2.2 Õppetegevus

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingu teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab piisavalt aega puhkuseks ja huvitegevusteks;
- 3) võimaldatakse õppida üksi ning üheskoos teistega (iseseisvad, paaris- ja rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ning iseseisvateks õppijateks;
- 4) kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni;
- 5) rakendatakse nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õppematerjale ja - vahendeid;
- 6) laiendatakse õpikeskkonda: ettevõtted, järgmise taseme õppeasutused, looduskeskkond, muuseumid, näitused jne;
- 7) võimaldatakse saada ülevaade erinevatest töövaldkondadest, sh vahetult töökeskkondadega tutvuda;
- 8) kasutatakse erinevaid õppemeetodeid, sh eelistatuna aktiivõpet: rollimängud, arutelud, väitlused, probleemülesannete lahendamine, projektõpe, õpimapi ja uurimistöo koostamine;
- 9) õpilased võivad projektide ja uurimistöo teemad valida ise lähtuvalt oma huvist (ameti-, kutse- või eriala eelistusest lähtuvalt) või lapsevanemate, kohalike ettevõtjate, karjäärispetsialistide jt soovitudest;
- 10) luuakse tingimused õpilaste teadlikke karjäärivalikuid soodustavate hoiakute kujunemiseks;
- 11) õpitavad teemad seotakse ja ajastatakse aineõpetajatega koostöös inimeseõpetuse, ühiskonnaõpetuse, emakeeleõpetuse jt ainetega ning arenguveetlusega.

2.3 Hindamine

Hindamisel lähtutakse Nõva Kooli hindamise korraldusest.

Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest. Hinnatakse õpilase teadmisi ja nende rakendamise oskust, üldpädevuste saavutatust suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekavas taotletavatele õpitulemustele. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega. Karjääriõpetuse käigus ei hinnata õpilase hoiakuid ega väärtusi, vajaduse ja võimaluse korral antakse õpilasele nende kohta tagasisidet. Hindamisel väärtustatakse õpilaste isikupära ja toetatakse arengut. Õpilane peab olema hindamises aktiivne partner, kuna see toetab eneseanalüüsi oskuste kujunemist. On soovitatav, et kursuse jooksul koostab õpilane personaalse õpimapi, millesse kogub eneseanalüüsi, ettevõtete külastuse töölehed jt õpiülesannete tulemused ning muud huvipakkuvad elukutse või erialadega seotud materjalid. Selles sisalduvad õpiülesanded võivad olla tehtud kas üksi või rühmatööna. Õpimapi kaitsmist saab hinnata kursuse kokkuvõtva hindena.

Õpilasele tutvustatakse kursuse alguses, mida, millal ja mille alusel hinnatakse. Hinnatakse:

- 1) praktilisi töid: CV koostamine; essee; ettevõtte külastuse ja töövarjupäeva konspekt või kokkuvõte, isiklik karjääriplaan (õpiplaan) jms;
- 2) praktilise tegevuse mõtestamise oskust;
- 3) oskust asjakohast infot otsida ja analüüsida;
- 4) loomingulisust ja ratsionaalsust;
- 5) teadlikkust peamistest karjääriotsust mõjutavatest teguritest;
- 6) õppekavas ettenähtud õpitulemuste saavutamist, mida õpilane tõendab arutelude, rühmatööde õpimapi esitlemise jt tegevuste käigus.

3. AINEKAVA

3.1 Õppesisu ja –tegevus

Õpitulemused ja õppesisu III kooliastmes

1. Enesetundmine ja selle tähtsus karjääriplaneerimisel

Õppesisu

Isiksuseomadused: temperament ja iseloom. Isiksuseomadused: väärtused, vajadused, emotsioonid. Isiksuseomadused: võimed, huvid ja üldised ehk ülekantavad kompetentsid ja kutsepetsiifilised kompetentsid. Minapilt ja enesehinnang.

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) analüüsib enda isiksust;
- 2) eristab oma tugevaid ning nõrku külgi ja seostab neid erinevatel kutsealadel töötamise eeldustega;
- 3) kasutab eneseanalüüsi tulemusi karjääri planeerimisel.

2. Õppimisvõimaluste ja töömaailma tundmine ning selle tähtsus karjääriplaneerimisel

Õppesisu

Muutuv tööturg: tööturu hetkeolukord, trendid, arengusuunad, prognoosid, tööandjate ootused, töösuhteid reguleerivad õigusaktid. Muutuv tööjõuturg: tööjõuturu nõudlus ja pakkumine, konkurents, elukestev õpe, töömotivatsioon. Majandustegevusalad, kutsed, ametid, kutsestandardid: elukutsete ja ametite liigitamine. Soorollid ja müüdid. Haridustee: erialad, haridussüsteem, formaalne ja mitteformaalne haridus, hariduse ja tööturu vahelised seosed.

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) teab tööturu üldist olukorda, prognoose ja vajadusi, erinevaid ettevõtluse vorme;

- 2) teab kutseid ja ameteid ning kohalikke majandustegevuse valdkondi;
- 3) oskab leida infot tööturu kohta;
- 4) teadvustab ennast tulevase töötajana;
- 5) teab haridustee jätkamise võimalusi, oskab näha hariduse ja tööturu vahelisi seoseid.

4. Planeerimine ja otsustamine

Õppesisu

Karjääriplaneerimine kui elukestev protsess: otsustamine ja seda mõjutavad tegurid, otsustamisraskused, karjääriinfo allikad, infootsimine, alternatiivid, sundvalikud, muutustega toimetulek, karjääriinfo, karjääriinõustamine. Isikliku karjääriplaani koostamine: elukestev õpe, karjäär, karjääriplaneerimine, karjääriplaani koostamine, edu, elurollid, elulaad, õpimotivatsioon, omavastutus, kandideerimisdokumendid.

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) teab karjääriplaneerimise põhimõtteid ja arvestab nendega karjäärivalikute tegemisel;
- 2) suudab otsustada ja teadlikult arvestada otsuseid mõjutavate teguritega;
- 3) kasutab vajaduse korral karjääriteenuseid (karjääriinõustamine, karjääriinfo vahendamine, karjääriõpe);
- 4) teadvustab erinevate elurollide ja -stiilide seoseid tööga;
- 5) omab teadmisi ja oskusi isikliku karjääriplaani koostamiseks;
- 6) saab aru oma vastutusest karjääri planeerimisel.